

Učiteljski Tovariš

Glasi „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Českému učitelstvu! — Prva pot v ljubljanske šole in prvi dan v njih. — Oklie. — Fr. Levec: Kako slove krstno ime Njegovega Veličanstva uradno slovenski? — Ljudevit Stiasny: Kako bi se izboljšalo šolsko obiskovanje? — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva

Českému učitelstvu!

Na dny 1. a 2. srpna t. r. svolává „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ do střediska Slovenije, do bílé Lublaně, X. sjezd učitelů, na kterémž oslaví první desítiletí plodonosného svého trvání spolu s jubileem blahodárného vladaření Jeho Veličenství císaře a krále Františka Josefa I.

Slavnost', kterouž připravuje za tímto účelem slovinské učitelstvo za účasti města Lublaně, budiž ne jen okázalým projevem čistého vlasteneckého nadšení, ale i přátelským združením obětavých bojovníků na poli osvěty lidu ku odborné poradě o rozvoji národního školství.

A na tento sjezd dovolujeme si zvatí co nejsrdečněji Vás, drazí kolegové a milé nám kolegyně velikého národa českého. Vás, kteří jste nám příbuzní po krvi, Vás, kteří jste s námi stejného povolání a kteří pracujete jak my u výchově nejmladšího pokolení národa, Vás chtěli bychom pozdraviti ve středu svém v dny učitelské naše

slavnosti. Uvítáme Vás s přátelskou srdečností, uvítáme Vás s otevřenou náručí, s jásajícím srdcem v upřímné hrudi. Zavítejte mezi nás, zavítejte do našich přírodních krás tak bohatě obdařených slovinských krajů!

Připomínajíc, že přijímá laskavé přihlášky jednatel místního výboru, voláme Vám každému z plna srdce: Na radostnou shledanou v bílé naší Lublani!

V Lublani, v červnu 1898.

Za lublaňský místní výbor:

Čestný předseda:

Ivan Hribar v. r.,
starosta města Lublaně

Juraj Režek v. r.,
předseda.

Engelbert Gangl v. r.,
jednatel.

Jakub Dimnik v. r.,
redaktor.

Janko Likar v. r.,
místopředseda.

František Črnagoj v. r.,
pokladník.

Prva pot v ljubljanske šole in prvi dan v njih.

Pod tem naslovom je zdanji gospod knezoškof ljubljanski dr. A. B. Jeglič leta 1870., takrat I. leta bogoslovec, v „Letopisu Slovenske Matice“ priobčil zanimivo spominsko črtico iz svojih mladih let, ki je zdaj, ko je njen pisatelj zasedel častni prestol ljubljanskih knezoškov, dobila prav aktuelen pomen.

Spominska črtica slove:

„Naš Tonej bo moral biti gospod!“ rečejo mati ljubeznivo se smehljaje, ko jo po dokončani šolski izkušnji kviškoma priskakam domov, visoko držeč rdeče vezano knjižico, podarjeno mi radi pridnosti.

„Kaj ne, mati, zdaj me boste pa poslali v Ljubljano? Saj se bom doli ravno tako pridno učil kakor v Begunjah!“ rečem s prosečim glasom, oklepaje se njenih rok.

„Če le ne boš tako naredil, kakor tisti Jurček, ki je preletel vse šole, pa je bil vendar še prej doma kakor

njegov oče!“ — oglasé se oče, zbira je volno pri mizi. — „Kaj meniš, da je v Ljubljani tako, kakor tukaj? Bos, umazan in razcepedran dirjaš v šolo; tam se dregate in trgate, da je joj; po šoli delate zopet tak hrup in vriš, kakor bi bili divji Turki pridri v vas. V Ljubljani boš pa moral biti bolj čeden vsak dan, kakor si tukaj o praznikih; v šoli boš moral sedeti, kakor pribit; ako se boš le kolikaj nazaj obrnil, brž ti bo priletela leskovka čez pleča; niti besedice ne boš smel zašepetati, ali pa ti bodo gospod za kazen klobčič v usta vtaknili, in domov grede boš moral biti lepo miren, ker drugače bi te koj kak berič peljal tja, kjer se ričet zastonj dobil!“

„Mati, ali res?“ ozrem se preplašen na mater, ki mi pa odkimajo; tako osrčen nadaljujem: „Pa če prav tako, ušel že ne bom! Miren bom že; obleko, prav lepo, bote pa Vi morali narediti!“

„Ha, ha“ — smejajo se oče — „obleko ti bom že napravil, če mi boš kaj zaslužil; krave boš še pasel, repo in korenje boš pomagal puliti in potem ti morebiti naredim suknjo in škornje.“

Zaradi nepričakovanih zaprek smo morali v tem hipu preložiti jubilejski koncert in zborovanje „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ na 1. in 2. vel. srpana.

Direktorij.

Oklic.

Udeležencem X. skupščine „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ ter sodelovavkam in sodelovavcem jubilejnega koncerta v proslavo petdesetletnice cesarjevega vladanja priredi ljubljanski krajevni odbor ob prihodu v Ljubljano na kolodvoru slovesen sprejem.

Prosimo torej uljudno vse tiste, katerih bivališča so ob progi Dunaj-Zidani most-Ljubljana, da si uredijo potovanje tako, da pridejo v Ljubljano v nedeljo dne 31. maj. srpana popoldne z brzovlakom ob 5:31. S tem vlakom se pripeljejo tudi češki in hrvaški gosti.

Gorenjci in sploh tisti, ki dospo z državno železnico, naj pridejo v Ljubljano istega dne z vlakom ob 4:57 popoldne. Dolenjci in Notranjci naj se tudi pripeljejo dne 31. maj. srpana popoldne. Potem se vsi zberemo ob 1/2 6. uri na kolodvoru, kjer bo ljubljanski krajevni odbor slovesno sprejel slovensko učiteljstvo in došle goste.

Istega dne zvečer priredi ljubljanski krajevni odbor vsem skupaj na vrtu „Narodnega doma“ častni večer s petjem in godbo.

Kdorkoli se udeleži teh slavnosti, naj si pripne na prsi kakoršnokoli znamenje. Členi ljubljanskega krajevnega odbora bodo imeli na prsih znamenja v narodnih in v cesarskih barvah. To javljamo zato, da bo vsak precej vedel, kateri so členi ljubljanskega krajevnega odbora, če bi rad kaj pojasnila ali kaj drugega.

Prosimo nujno, da se začne gospoda precej in pridno zglašati za stanovanja in za slavnostni banket. Najboljše je, če se jih zglesi po več skupaj in pošlje eden za več denar za banket, da se bo mogel dotični odsek po volji udeležencev ozirati pri odkazanju prostorov ter tistim, ki žele skupaj sedeti, odbral skupne prostore. Oglasila za stanovanja prejema tajnik g. Engelbert Gangl, ogasila in denar za banket pa g. Avgust Kleč.

Apelujemo na zavednost slovenskega učiteljstva in smo prepričani, da se bo oziralo vrlo slovensko učiteljstvo na ta oklic ter se tudi ravnalo po njega napotkih!

Bodimo edini in požrtvovalni, potem bo naša reč sijajno uspela!

Ljubljanski krajevni odbor.

Pri besedah suknja in škornje se mi oči od veselja zaiskré; a veselje se premeni v žalost, če sem pomislil, da bom moral še krave pasti in na polju delati; v tej sili se obrnem na svojega vsemogočnega odvetnika, na mater.

„Kaj ne, mati“ — pravim in jih proseče pogledam — „da ne bo tega treba; kaj ne, da oče le nalašč pravijo?“

„Dražijo te, dražijo! Le pojdi na dvorišče, poskoči še med svojimi tovariši in jim povej, da danes štiri tedne boš že „študent“!“

Na te materine tolažilne besede denem klobuk na glavo, kosu ajdovega kruha pokažem ostre zobe in hajdi skakat, naj oče in mati sama določujeta o prihodnosti sina svojega.

Brž imam krog sebe celo tropo bosonogih, golorokih, zarjavelih sošolcev, in hajdi veverice loviti in tičnice delati. Povem jim, da se pojdem za „gospoda učita“ in da o sv. Mihelju me ne bo več doma.

„Varuj se, da semenčika ne prineseš!“ oglasi se neki porednež.

„Veš kaj, zabavljal mu pa ne boš in tudi norčeval se ne boš ž njim!“ — zagovarja me moj bratranec, s

Kako slove krstno ime Njegovega Veličanstva uradno slovenski?

Spisal Fr. Levec.

Dalokatero ime se v novejšem času piše in govori slovenski na toliko različnih načinov kakor ravno krstno ime Njegovega Veličanstva, našega presvetlega cesarja in gospodarja. Nekdaj obče navadno ime Franc Jožef zadnja leta izpodrivajo imena Fran Josip, Frančišek Jožef, Franjo Josip, Franc Josip i. dr. Da, celo šolska, samoupravna in državna oblastva mnogokrat ne vedo, kako bi pisala slovensko krstno ime Njegovega Veličanstva. Naj povem samo nekoliko zgledov! V veži I. mestne deške petrazrednice v Ljubljani nam pripoveduje spominska plošča, da se je zidalo novo šolsko poslopje za vladanja Nj. V. cesarja Frančiška Jožefa; v ljubljanskem deželni muzeju bereš na spominski plošči, da je „Rudolfinum“ postavila dežela Kranjska za vladanja cesarja Franca Josipa; spominska plošča v novem poslopju ljubljanske pošte, ki ga je sezidalo c. kr. trgovinsko ministrstvo, tedaj oblastvo, o katerem bi človek mislil, da ve, kako je presvetlemu cesarju ime, pa naznanja, da je poslopje zidano za cesarja Frančiška Josipa. Kdo ima prav? Mestna občina, deželni odbor ali trgovinsko ministrstvo? Vsi trije menda gotovo ne?

Ker ni posebno častno za naš knjižni jezik, da se to častito ime piše tako različno, in ker se bode ime Njegovega Veličanstva ravno letos ob jubilejskem letu neštivilnokrat pisalo in izrekalo, mislim, da bi pač kazalo, da končnoveljavno določimo, kako je pravo, uradno slovensko krstno ime Njegovega Veličanstva.

Pred blizu štiridesetimi leti nam mladim ljubljanskim gimnazijalcem, ki smo bili krščeni na ime sv. Frančiška, nikoli ni prišlo na misel, da bi se bili slovenski kdaj drugače pisali in imenovali kakor Franc ali France. Takrat je bil tudi vsak Janez in Jožef med nami še pravi kranjski Janez, Jože ali Joža. Ko pa sta se v Janežičevem „Glasniku“ oglasila Franjo Erjavec in Ivan Tušek; ko je na ljubljansko gimnazijo prišel prof.

kojim sva bila neizrečeno prijatelja — le počakaj, še odkrival se mu boš rad, pa vikati ga boš moral!“

„E, če prav, k spovedi pa vendar nikdar ne pojdem k njemu!“ — oglasi se zopet prvi.

„Saj ko bi ti prišel, to bi te zlasal; celo pest las bi ti populil!“ se odrežem jaz.

„No, kako pa že govori, kakor bi bil že kakšen škof. Misli, če gre v Ljubljano, je pa že Bog vedi kaj.“

Tako sem se prepiral s tovariši svojimi; nekateri so mi nagajali, drugi so me zagovarjali; pa smo vendar zmerom prijateljsko po gozdih skakali in hlače trgali, da so se matere zvečer doma na nas hudovale.

Nekega dne me pokliče botra mimogredočega in mi naroči, naj grem po mater in naj oba prideva k njej. Hitro jo ubogam in ji pripeljem mater.

„Veš, Mina“ — prične botra govoriti — „veš Mina, jaz sem bila v Ljubljani te dni in sem dobila stanovanje za vašega Toneja.“

„Ali res?“ zavpijem jaz in od radosti poskočim od tal na mizo in od mize na tla, kjer se še na glavo postavim.

Ivan Macun, ko je v „Napreju“ zastavil pero Fran Levstik in je celo konservativni naš učitelj Marn slekel Jožefa ter oblekel Josipa, tedaj je po ljubljanski gimnaziji kar zamrgolelo hrvaških opic Franjo, Fran, Ivan, Josip.

Da ta imena niso domača slovenska, tega menda ne bode nihče zanikal. Ako se tudi občno pišejo, narod jih vendar ne pozna in jih nikjer ne govori. Preiskati nam je zatorej, če smo jih tudi upravičeni pisati v knjižni slovenščini.

Eden najbistroumnejših raziskovavcev našega jezika, gospod p. Stanislav Škrabec na Kostanjevici pri Gorici, je o teh imenih, ocenjuje neko knjižico, sodil tako: „Kjer pravijo in pišejo po novogerški izreki *Ἰησοῦς*: Isus, (po naše bi se naglašalo Isù's, Isú'sa), tam pravijo po ravno tisti izreki za *Ἰωσήφ* prav Iosip ali Osip (po naše bi se izrekovalo O'sip, Osí'pa, Io'sip, Iosí'pa); kjer pa velja po latinski izreki *Jézus*, tam velja po pravici tudi le *Jóžef*, (ali *Józef*). Za latinsko *Franciscus* pa je v naši slovenščini najdostojniša oblika „*Francišek*“, prim. češko *František*, poljsko *Franciszek*; vender je v imenu Njih Veličanstva skrajšana oblika *Franc* karakteristična in popolnoma opravičena. Naša domača familijarna oblika „*France*“, dasi lepoglasna, vender ne bi bila primerna. Nič primerniše se meni ne zde razne familijarne oblike hervaške, kaker so Franjo, Frano, Frane, Fran, in to tem menj, ker nosijo v naši slovenščini tudi pečat nekake ničemernosti. Hervatje rabijo sicer tudi o svetnikih te oblike, kaker pišejo n. pr. tudi: sv. Ante za sv. Anton, sv. Bona za sv. Bonaventura, Ivka d'Arko za Jovana d'Ark; ali meni vsaj se zdi to tako nedostojno, smešno in zoperno, kaker bi bilo pri nas za Mater božjo Mica ali za Marijo Terezijo Mina Reza. V tej reči naj bi potemtakem raji Hervatje se kaj od nas učili, kaker da bi mi nje posnemali. Hvalimo torej g. pisatelja, ker se je držal v svoji knjižici starega častitljivega domačega imena *Franc Jožef*!“ (Cvetje z vrtov sv. *Franciška*, VIII., 5).

Takrat urednik „*Ljubljanskega Zvona*“, sem te besede p. Stanislava ponatisnil v svojem listu ter jim dodal

nastopno opazko: „G. p. Stanislav je prav z jezika vzel te besede vsem, ki čutijo, kakšna zmešnjava je nastala pri nas v pisanju krstnih imen, odkar smo namesto domačih začeli pisati in rabiti hrvaška, časih tudi umetno zveržena krstna imena, tako da človek, ki je krščen za *Franciška* ali *Jožefa*, res ne ve, kako bi se dandanes pisal in imenoval. Za Stanislavov nasvet, da bi nemškega *Franza* imenovali odslej *Franciška*, govori tudi ta razlog, da narod, kadar ima v mislih svetnika, ne pozna ni *Franja*, ni *Franca*, ampak samo *Franciška*, ter govori sploh: Sv. *Francišek* (nikdar sv. *Franc*), cerkev sv. *Franciška*, pri sv. *Francišku* itd. Samo tega ne moremo verjeti, da bi bila skrajšana oblika *Franc* „karakteristična in popolnoma opravičena“, temuč zdi se nam, da je, kakor familijarna *Francelj*, vzeta naravnost iz nemščine“ (*Ljubljanski Zvon*, IX., str. 256).

Nasledek teh Škrabčevih opazk je bil, da se je vsaj nekoliko slovensko-hrvaških *Franov* izpremenilo v domače *Franciške* in da se je odslej tudi ime *Jožef* češče bralo po slovenskih spisih. Samo domači Janezi so ostali še nadalje večidel trdovratni *Ivani*.

Nasledek je bil pa tudi ta, da je g. dr. K. Štrekelj, tedanji urednik slovenski izdavi državnega zakonika, pritegnil razlogom g. p. Stanislava ter poslej ime Njegovega Veličanstva vselej pisal *Francišek Jožef*. In kakor g. dr. Štrekelj, sem pisal to ime odslej tudi jaz kot translator kranjskega deželnega zakonika.

Tako sva pisala z g. dr. Štrekljem to ime dve, tri leta, ne da bi se bil kdo ob to spotikal. Tedanji gospod deželni predsednik baron Winkler me je pač vprašal enkrat, zakaj ime Njegovega Veličanstva zadnje čase pišem drugače, a ko sem mu povedal svoje razloge, mi ni rekel, naj to pisavo opustim, dasi sem videl, da ž njo ni prav zadovoljen.

Nekega dne pa mi prinese uradni sluga iz deželnega predsedstva razpis tedanjega ministrskega predsednika grofa Taaffeja na deželnega predsednika kranjskega. Razpis je imel približno to vsebino: Gospod ministrski

„Ne bodi nor, fant!“ — posvaré me mati — „zahvali se botri, zahvali, da so tako skrbni za tebe.“

Toda jezik se ni hotel premakniti, da bi izpolnil materino željo, marveč sem se skril za njo in po strani pogledaval botro pripovedujočo, koliko bodo morali mati poslati v Ljubljano sočivja, ajdove moke, pšenične moke, koruzne moke, ržene moke itd. itd. „Danes 14 dni bo moral biti že doli, da se vpiše!“ konča botra svoje pripovedovanje. — „Ali tako hitro? Zdaj grem pa koj očetu pravit!“ poskočim jaz na noge in kakor veter dirjam proti domu. „Hali, halo, danes 14 dni bom že v Ljubljani; oče, zdaj pa že ne bom krav pasel; morali boste drugega najeti!“

„Kdo pa ti je rekel, da pojdeš v Ljubljano? Kdo mi bo pomagal pri delu? Kdo bo zate plačeval? Vsako leto par volov, to niso mačje solze!“ govoré oče na vičez prav resno težko prikrivaje smeh, ker sem se jaz tako prestrašil, noge so mi zaostale in debele kaplje so se mi udrle po licu.

„Pa bom šel, saj so mati dejali in botra so mi že stanovanje dobili. Šel pa bom, če me ne boste hoteli peljati Vi, jo pa kar sam skrivaj pobegnem!“

„Saj ne boš znal!“

„Dobro, kar naravnost proti Otoku jo mahnem, ali pa bom poprašal. Mati, oče pa pravijo, da ne pojdem študirat!“ — obrnem se na prihajajočo mater.

„E, nič ne verjemi očetu, saj ti le nalašč nagajajo!“ odgovarjajo in začno očetu pripovedovati, kar so izvedeli. Veselje zopet leže po obrazu mojem poslušaje, kako se pomenkujeta, da bo treba koj po nedelji dobiti krojače, mojškere, čevljarje, da bo treba narediti v mlin in vse potrebno pripraviti.

Ponedeljek pride — in naide se rokodelcev polno hišo. Mojškere mi pomerijo srajce; neizrečeno jim zatrjujem, da jih morajo ravno tako narediti, kakor gospodu učitelju. Ženske, ki sploh rade ustrežejo, mi vse obljubijo, za kar jih prosim.

Zdaj pride krojač na vrsto. „Oče, ali mu kratké irhaste hlače pomerim; takšen fant ne sme več dolgih nositi?“ nagaja on.

„Kratkih pa nočem; kar na drobne kosce jih razsekam, če mi take narediš!“ hudujem se jaz.

„Vsaj vidiš, da nima nič irhovine, da ima le sukno!“ me potolažijo oče.

predsednik je z začudenjem opazil, da pišeta državni zakonik in deželni zakonik kranjski že dalj časa ime Njegovega Veličanstva Frančišek Jožef, a ne Franc Jožef, kakor se Njegovo Veličanstvo vedno podpisuje in imenuje slovenski od l. 1848. pa do sedaj.*) Deželno predsedstvo naj pove razloge, zakaj je v novejšem času v kranjskem deželnem zakoniku slovensko krstno ime Njegovega Veličanstva premenilo.

Ta razpis gospoda ministrskega predsednika je imel pristavek gospoda deželnega predsednika, ki me je pozival, naj opravičim svojo pisavo.

Najbrž je dobil že poprej enak poziv tudi gospod dr. Štrekelj, ker je bila obema razpisoma priložena korenita razprava, v kateri je g. dr. Štrekelj dokazal, da je edina prava knjižna pisava tega imena Frančišek Jožef.

Jaz tem tehtovitim dokazom nisem vedel nič drugega dodati kakor to, kar sem že leta 1889. povedal v „Ljubljanskem Zvonu“.

Moj zagovor je s Štrekljevo razpravo vred romal na Dunaj.

Čez nekoliko tednov pa pride od ministrskega predsednika grofa Taaffeja nov razpis v Ljubljano te vsebine: Gospod ministrski predsednik je na znanje vzel zagovor dr. K. Štreklja in prof. Fr. Levca in je prepričan, da je pisava Frančišek Jožef znanstveno popolnoma utemeljena. Vendar se mu ne zdi primerno, da bi se doslej vobče navadno slovensko ime Njegovega Veličanstva zdaj premenilo. To ostani tudi poslej Franc Jožef!

Vindobona locuta est, causa finita! Slovensko krstno ime Njegovega Veličanstva je tedaj uradno določeno in govoriti in pisati ga je **Franc Jožef!**

*) Tudi na slovenskem izvodu oktobrske diplome iz l. 1860., ki ga hrani kranjski deželni muzej, se bere svojerodni podpis Nj. Veličanstva Franc Jožef. Pis.

„Naj pa bo“ — odgovori krojač — „pa drugače ti jih ne naredim, razen če mi obljubiš, da me boš povabil na novo mašo!“

„Če mi boš tudi suknjo urezal, veš tako, ki ima na hrbtu prav velike gumbel!“ odgovorim in kmalu se uraynava.

Čevljarjem sem posebno zabijčeval, naj naredé škornje na „biks“ in pa visoke pete, ker take sem videl pri grašinskem gospodu.

Ta dan nisem šel nikamor skakat, gledal sem le roko-delce, hodil okrog njih in jim naročal, kako naj napravijo, obetaje jim prav lepih podobic, ko bom gospod.

„Tonej, ti nisi za Ljubljano“ — jamejo mi nagajati — „veš, gospôda ima neizrečeno majhen želodček; zjutraj sné samo košček kruha, opoldne še le krožnik juhe in malo mesa, potem pa zopet do večerje nič. Tebe pa čaka že na vse zgodaj, ko komaj s postelje prilezeš, skleda politih žgancev na mizi; prišedši iz šole že kričiš nad materjo, da imaš pajčine v trebuhu; opoldne imaš vsega do grla zadosti in tudi popoldne zobje nič ne mirujejo — vidiš, ne vem kaj bo, ko prideš v Ljubljano.“

Kako bi se izboljšalo šolsko obiskovanje?

(Spisal Ljudevit Stiasny.)

(Dalje.)

Vsled u. dež. šol. sveta za Kranjsko z dne 20. mal. travna 1875. št. 88 more torej krajni šolski svet, če najde, da šolske zamude niso pristojno opravičene ali da so nedopustljive, v prvem slučaju opomniti roditelje ali njih namestnike na njih dolžnost, kar naj se pa stori takoj, ne da bi se čakalo, kakor je doslej v nekaterih okrajih v navadi, kazenskih določeb okr. šol. sveta. Ako ne posvarimo takoj staršev, s tem zdatno škodujemo šolskemu obiskovanju. Preden dobe v tem slučaju roditelji ali njih namestniki „svarilo“, preteče navadno mesec dni, med tem pa še vedno neredno pošiljajo otroke v šolo. Ko dobe svarilo, se mnogi poboljšajo, toda naznanjeni so vnovič, kar jim donaša kazen ter povzročuje srd do šole in učitelja. Zato se mora „svarilo“ takoj poslati dotičnim roditeljem ali njih namestnikom, še preden se pošlje izkaz šolskih zamud okr. šol. svetu. Obenem se morajo dotičniki poučiti, da bodo kaznovani, ako bo to svarilo brezuspešno.

Pripeti se tudi, da se preselijo otroci le iz tega namena, da se izognejo šolskemu obiskovanju. Da se to prepreči, je predpisano po § 23 deželnega zakona z dne 29. mal. travna 1873. leta, da mora krajno šolsko oblastvo, ako zve, da se je otrok, ki je dolžan v šolo hoditi, med šolskim letom preselil iz domačega v drug šolski okoliš, to naznaniti dotičnemu krajnemu šolskemu oblastvu. Da se pa bolj gotovo in hitro zgodi, je bolje, ako to izvrši šolsko vodstvo, kar je zaukazal dež. šol. svet za Kranjsko dne 4. prosinca l. št. 30 s tem, da je opozoril šolska vodstva rabiti pri R. Milicu izišle tiskovine „Naznanila selitve“.

Omenil sem že, da moramo vpisati v 14. rubriko izkazov šolskih zamud nam znani ali naznanjeni vzrok. Ako hočemo šolsko obiskovanje zdatno izboljšati, se moramo pečati s tem, kolikor je možno natančno. V to ni dovolj, da vsak dan zabležujemo zamude v razrednico, ampak glavna stvar je, da se prepričamo, zakaj izostajo učenci.

„Ti si bil pa že doli, da vse tako dobro veš“ — odrežem se jaz nagajivcu — „e, pa saj bodo mati vsak teden velik hleb kruha doli poslali, da ga bom lahko precej dobro rezal.“

„No, pa ko bi te tudi to tako ne mučilo“ — se oglasi drugi — „kaj pa to, ker boš moral vstajati s petelinom vred in zvečer učiti se do kake desetih, ali pa še dalje; tu doma pa greš spat s kurami vred; ne vstaneš pa tudi ne poprej, dokler mati ne začne žgancev mešati. Vidiš, Tonej, ta bo čudna, ta!“

„Kaj mar misliš, da se ne bom mogel navaditi? Kolikokrat že sem bil po koncu do enajstih, če so mati volno predli in „storije“ pripovedovali; a, to me je že malo skrb!“

Med takimi šalami je dan dirjal, da je bilo kaj.

„Veš kaj, Tonej, malo nam beri, da nam ne bo dolg čas; slišali smo, da znaš kaj lepo brati!“ me naganjajo zopet tako dolgo, da se jim vdam. Oče privlečejo s police debelo, zaprašeno knjigo, ki je menda pri hiši, kar stoji in zdaj vem, da so Basarjeve pridige od leta 1734.

Zato moramo strogo zahtevati, da se opravičijo učenci, ko se zopet vrnejo. Najbolj je pa, da pozvemo vzrok — osobito ako otrok več dni izostane — takoj s tem, da naročimo kakemu součencu, ki stanuje blizu zamujenca, da nam sporoči drugi dan, zakaj je dotični izostal. S tem vpeljemo nekako nadzorstvo, ki je jako potrebno, ker se mnogi prav radi zlažejo ali vsaj prav nepotrebno izostajajo. V nekaterih šolah primeroma učenci višjih skupin slabейše obiskujejo šolo ko učenci nižjih skupin. Res, da potrebujejo starši mnogokrat otroke nujno za delo, toda mnogokrat tiči vzrok zanikrnega šolskega obiskovanja drugod. Marsikaterikrat pride ob slabem vremenu več učencev začetnikov v šolo ko učencev višjih skupin — znak, da učenci začetniki radi hodijo v šolo, a oni višjih skupin porabijo vsako priliko, da ostanejo doma.

Največkrat se opravičijo ti učenci s tem, da jih niso pustili starši v šolo, ker so morali pasti, delati na polju, iti v mlin itd. Ako pa stvar natančneje preiskujemo, se čestokrat prepričamo, da ni imel učenec ves dan opravila, ampak da si je opravilo uredil tako, da mu ni bilo potreba iti v šolo ali da se je celo potepal. Tu pa zasluži že otrok kazen — ako pa mu dajejo starši potuho, pa oni.

Taki slučaji se množe osobito ondi, kjer jemljejo starši otroke protizakonito iz vsakdanje šole. Da izstopajo svojevoljno otroci iz vsakdanje šole, je vzrok pač to, da mnogi roditelji res jako potrebujejo otroke doma, mnogo pa tudi to, da so se šolski zakoni glede olajšave hoje v šolo v raznih okrajih, da tudi v raznih šolah enega okraja, različno tolmačili in se deloma še sedaj različno tolmačijo.

Tikom § 21 državnega zakona z dne 14. vel. travna 1869 se je vpeljalo v ljudskih šolah obvezno osemletno šolsko obiskovanje. Po istem paragrafu novelé (državnega zakona z dne 2. vel. srpana 1883. l.) se sme na občinah ljudskih šolah po izpolnjenem šestletnem šolskem obiskovanju na kmetih in otrokom neimovitih ljudi po mestih in trgih, če njih roditelji ali roditeljev namestniki za to prosijo, iz ozira vrednih razlogov dopuščati olajšave glede na mero, koliko jim je pravilno hoditi v šolo.

Na Kranjskem se je vendar olajšalo šolsko obiskovanje že z deželnim zakonom z dne 29. mal. travna 1873. l. Po § 17. omenjenega zakona se začenja dolžnost

Pričnem brati, pa kmalu jim ni všeč. „Ker pridigo bereš, moraš tudi z rokami mahati in vpiti, pa včasih ob mizo udariti, kakor gospod na prižnici!“ prigovarjajo po sebnostno mojškro tako dolgo, da se jim vdam — maham, vpijem, bijem, da v svoji gorečnosti ne zapazim, kako se po hiši vse tihoma smeja in čehlja.

Kakor vsega, tako je bilo tudi tega kmalu konec, pa tudi nisem bil malo ponosen, ko so nazadnje vsi enoglasno pritrdili, da mi gre pridiga že zdaj skoro bolje, kakor gospodu fajmostru.

Zadnji dnevi so kaj hitro tekli. Meni je jelo tesno okrog srca prihajati, nič se mi ni ljubilo skakati med družčino; najrajši sem bil sam, ali pa sem za pečjo ležal, pregledovaje nemško pisane knjige; velikokrat sem tudi poslušal dobro mater, delečo mi prav tehtne nauke, kako naj se vedem v Ljubljani, da bom domačim napravil veselje, kako naj rad molim, posebno na čast sv. Duhu itd.

(Konec prih.)

v šolo hoditi z izpolnjenim 6. letom in traja praviloma do izpolnjenega 12., v mestih in trgih pa do izpolnjenega 14. leta. Z ozirom na posebne krajevne razmere ali celo na podnebje, sme tudi okrajno šolsko oblastvo izjemno dovoliti, da se začne šolska dolžnost šele z izpolnjenim 7. ali 8. letom.

(Konec prih.)

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

N.

Državno denarstvo.

b) Posredni davki.

(Dalje.)

Solno samotrštvo. Naprave za dobivanje soli imenujemo soline ali solišča. Razločujemo troje vrst soli in sicer kamno sol, morsko sol in varjeno sol. Kameno sol dobivajo iz solin, morsko sol iz morske vode, varjeno sol iz rude potom sopara. Vsaka tvarina, imajoča v sebi sol, je v Avstrijskih pokrajinah, v zemlji ali na površju, last države. Država si nabavlja sol večinoma v svoji režiji, le na Primorskem in v Dalmaciji je dovoljeno zasebnikom, da pridelujejo morsko sol, katero pa morajo za določeno ceno oddajati v državno skladišče. Pravico do trgovine s soljo pa ima edino le država. S tem pa ni rečeno, da ne sme nihče drugi, zlasti na drobno, prodajati soli. Zavezan je le kupovati sol iz državnega skladišča, oziroma državno sol za določeno ceno.

Država pa prepušča sol tudi za nižjo ceno tovarnarjem in izdelovalcem usnja, mila, stekla, kemikalij i. dr. V takih slučajih pa je poraba soli dovoljena samo protitemu, da se denaturuje, to je, da se kemično spaja s tvarino, ki napravi sol za človeško uživanje nesposobno. Pravico dovoljevati sol za nižjo ceno imajo c. kr. deželna finančna ravnateljstva. Za kmetijsko, tovarniško in obrtnijsko porabo oddajajo državne prodajalnice tudi gnojno sol po zelo nizki ceni. Proti mali odškodnini dobiš soli v zdravstvene namene. Če kdo najde slan studenec ali rudišče, v katerem se nahaja sol, in tega takoj ne naznani finančni oblasti, se kaznuje. Strogo se kaznuje tudi tisti, ki se na svojo roko peča z izdelovanjem ali napravo soli, ali ki razpošilja tako sol ali pa jo celo še prodaja.

Samotrštvo s tobakom. Tobak se izdeluje v državnih tovarnah iz tobačnih rastlin. Tobak saditi sme samo tisti, kateremu dovoli to c. kr. oblastvo. C. kr. tobačna režija kupuje pa tudi tobačne rastline v inozemstvu, največ blaga dobiva iz Ogerske, Bosne in Hercegovine. Izdelki, ki prihajajo iz tobačnih tovarn, so: Smodke, tobak za nosljanje in rezani tobak za pušenje. Državna skladišča oddajajo tobačne izdelke zasebnim glavnim založnikom, kateri se zavežejo toliko zalogo držati, da prekrbujejo ž njo več podzaložnikov. Od teh ali pa tudi od glavnega založnika dobivajo svoje zaloge prodajalci tobaka na drobno ali trafikanti. Le-ti prodajajo tobak v javnem prometu konsumentom po ceni, od države določeni.

Izjemno se dovoljuje tudi gostilničarjem in kavararjem, da smejo prodajati tobak gostom. Prodaja tobaka ali trafika se oddaje potom javne konkurencije, tobačne prodajalnice (trafike) isto tako ali pa se prepuščajo

osebam, katerim daje zakon v tem oziru nekake predprave.

Razpis o oddaji trafike se objavlja na uradni deski finančne oblasti prve instance (deželno ali okrajno finančno ravnateljstvo), potem na uradni deski v dotični občini in v uradnem listu dotične kronovine. Osebe, katerim daje zakon pri podelitvi trafik predprave, pa se imajo izkazati, da jim je dohodek iz prodaje tobaka za življenje potreben. Ozira se na nje po tej vrsti:

a) Državni uslužbenci, ki so izstopili iz službe, ker je ne morejo več opravljati zaradi nezmožnosti, katere pa niso sami zakrivali, in ki ne uživajo pokojnine ali pa za življenje prepričlo pokojnino; potem njih vdove in sirote, bivši vojaki stalne vojske, mornarice ali deželne bramborice, če so v boju s sovražnikom, ali pa tudi v mirnih časih v izvrševanju svoje službe se ponesrečili, in delavci državnih obratnih podjetij, ki so se ponesrečili.

b) Umirovljeni državni uslužbenci in njih udove, če morajo skrbeti najmanj za dvoje nepreskrbljenih otrok.

c) Umirovljeni državni uslužbenci in njih vdove sploh, potem njih še ne omožene hčere in sinovi, ki tudi kot polnoletni niso zmožni, da si kaj služijo.

č) Osebe, ki niso bile v državni službi, pa so si pridobile za državo posebne zasluge.

Ako ni nobenega prosilca omenjenih vrst, se ozirajo tudi še na druge osebe, vendar pa se morajo te izkazati, da živijo v razmerah, v katerih jim je nemogoče, da shajajo brez drugega zasluga.

Prošnje za podelitev trafik iz omenjenih pogojev je vlagati pri c. kr. finančnem ravnateljstvu. Prošnji je prilagati vse tiste listine, katerih je potreba, da se dokaže upravičenost po navedenih določbah. —

Raznoterosti, katere smo navedli pri posrednih davkih, že same po sebi zahtevajo veliko pozornost pri obdajanju in plačevanju davka. Prav mnogo slučajev je takih, da predpisujejo zakoni pravočasni naznanil o nameravanem popravilu. Če se davčni zavezanec ne odziva tako, kakor predpisuje zakon, čaka ga kazen, katera je tem večja, čim večji je prestop ali čim večkrat se ponavlja. O teh prestopkih razsojajo dohodarstvena sodišča, katera so pri deželnih finančnih ravnateljstvih. Prizivi zoper razsodbe teh oblastev so pripuščene na višja dohodarstvena sodišča in finančno ministerstvo.

Po državnem proračunu za leto 1898. znašajo posredni davki in sicer:

Carina	52,067.653 gld.
Užitnina	129,095.000 "
Kolkovina, odredbina in pristojbine od	
pravnih opravil	67,099.000 "
Cestarina	1,036.600 "
Puncevanje	355.300 "
Davščina od točenja in prodaje žganih	
opojnih pijač	1,140.000 "
Sol	22,181.500 "
Tobak	98,502.300 "

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. († Andrej Lukežič.) Zopet je zahtevala blede smrt žrtev iz naših vrst. Ni si pa izbrala morebiti sivolasega starca, ki se je že naveličal življenja in si itak sam želi smrti; zamorila je marveč mlado, krepko bitje, mladeniča, ki je, dovršivši že skoro študije, došel

do zaželenega zmotra, a je moral poln nadej in želja leči v hladno zemljo. Umrli je namreč dne 12. p. m. Andrej Lukežič, četrtoletnik na tukajšnjem učiteljskem. Rajnik je bil rojen dne 12. listopada 1879. v Ljubljani, kjer je tudi z izvrstnim uspehom dovršil pet razredov ljudske šole in spodnjo gimnazijo. Iz veselja do učiteljskega stanu pa je vstopil na učiteljsko, kjer je bil vedno med boljšimi učenci. Ljubili so ga učitelji in součenci, ker je bil tih in blagega značaja. In ravno sedaj, ko bi bil imel dospeti do zmotra, po katerem je hrepenel toliko časa, ga je pograbila kruta smrt in mu uničila krasne nade.

Pokojnik je bolehal že več let za sušico, a vendar je hodil v šolo do zadnje Velike noči. Zadnje dni se sicer ni mogel več ganiti iz sobe, a upal je še vedno, da okreva kot učitelj na kmetih. A bilo je prepozno! Ko so posla pljuča, je preminil lahko, brez boleti.

Pogreba so se udeležili vsi gg. profesorji, večina gojencev z obeh učiteljskih in vadniški učenci. Tudi več ljubljanskih učiteljev je spremilo na zadnjem poti blagega mladeniča, ki bi bil tako rad deloval v njihovih vrstah za prosep narodov.

Ganljivo je bilo videti doma ubogo mater, ki bolela že več let, da ni mogla za pogrebom. Oko se je porosilo človeku, ko so zapeli sošolci ob grobu ljubljanskega tovariša zadnjo pesem. — A ti, dragi „Tovariš“, postavi s temi vrsticami trajen pomnik mladeniču, ki bi bil tako rad deloval za šolo in narod, pa mu je kruta usoda prezgodaj prestrigla nit življenja.

Iz Gradea. (Iz risarskega tečaja.) Zadnje svoje pismo sem končal z besedami: Več prihodnjic. Od tedaj sem si bil ves čas v svesti dane svoje besede, vendar do izvršitve ni prišlo in to — radi preobitega dela. Dnevni red nam predpisuje sedaj okroglo 7 ur dela na dan, faktično pa delamo povprečno do 9 ur na dan. Nehote si predstavljam, da se udeležujem dirke, ki traja 5 mesecev in katere se udeležuje 14 dirkačev, med katerimi hoče biti vsak prvi. V takem stanju mi pač ni bilo možno rešiti svoje obljube. Storit hočem danes vsaj deloma to, kar sem zamudil. Prestani bi bili do sedaj izpiti iz treh predmetov in sicer iz prostoročnega risanja, geom. in projekcijskega risanja (nauk o obseščevanju) in iz redov stebrov v zvezi z umetno-obrtniškim oblikoslovjem. Pri prvem se gleda samo na izvršene risbe.

Drugače pa je bilo pri drugem in tretjem predmetu. Vsak izmed nas je moral poleg zgoraj omenjenih ur žrtvovati še obilo časa za ponavljanje učnega gradiva kot pripravljanje za izpit. Da smo prebavili obsežno gradivo iz geom. in proj. risanja, je zasluga izbornega prof. vit. Siegla, kateremu se je izrekla po izpitu prav zaslužena zahvala celega tečaja za njega neumorno delo. V svojem odgovoru se nam je laskal, kar je trdil pozneje tudi prof. Theyer, da ni imel še tako marljivega tečaja in to nam je v bodrilo. Tudi po trudu g. prof. R. Bakalowitsa smo si pridobili mnogo naukov iz umet.-obrtn. stroke. Pod njegovim vodstvom smo pohodili tukajšnji muzej „Ioanneum“, za katerega imamo od vodstva permanentne vstopnice, v katerem nas je opozoril na vse stvari, ki spadajo v njegovo stroko. Ogledali smo si izdelke raznih obrtov iz prejšnjih in sedanjih časov, opazovali in določevali na njih razne sloge. Lep je zlasti oddelek keramičnih izdelkov. O teh predmetih smo imeli pred tednom dni pismeni in ustmeni izpit.

Vprašanja so se nanašala na rede stebrov, na ornamentiko sploh, sloge, keramiko, kovinoslovje, pohištvo itd. V svrhu izpita smo ogledali tudi arheološko zbirko tukajšnje univerze. Vseučilišni prof. V. Gurlitt nam je razložil okraske na raznih amphorah, hidrijah itd., opisal krasoto tam razpostavljenih kipov največ iz grške zgodovine, kateremu predavanju smo, kakor umevno, sledili z živim zanimanjem. Prof. Altmann nam je obljubil, da nas popelje v livarno in tvornico za stroje v Andritz, kjer nam hoče razkazati tamošnje zanimivosti. Iz tega je lahko izprevideti, da nam ni moči misliti na žalostne pojave, ki razjedajo tukajšnje družabno življenje. Zaradi teh čudnih razmer mi, žal, ni dano slišati vojaških koncertov, katere zelo pogrešam. Za zabavo skrbé razna

pevska društva, meščanska in veteranska godba, „Volks-sängerji“ in v zadnjem času imajo Gradčani tudi svoj „Orpheum“, kamor si hodijo preganjat dolg čas. Meni in mojim kolegom pa tudi to ne more pregnati hrepenenja po domu in zavest, da traja vse še nekaj tednov, nam sladi tukajšnje bivanje. Dotlé pa kolegijalni pozdrav!

J. Krulec.

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gdč. Bibijana Bisail, učiteljica v Trnovem pri Ilirski Bistrici, nabrala med učiteljstvom postojinskega okraja povodom okrajne učiteljske konferencije dne 22. m. m. 13-25 gld. Živela nabiravka, darovavke in darovavci! Živili nasledniki!

Učiteljski konvikt: G. R. Šeber, tiskar v Postojni, v zmislu „gospodarskega programa“ 10 K.

Sprevod šolskih otrok dunajskih v proslavo cesarjeve vladarske 50 letnice. Ob najlepšem vremenu je praznovala dne 24. rožnika dunajska šolska mladina slavnost cesarjevega jubileja. Slavnosti se je udeležilo okoli 82.000 učencev in učenk, ki so z ostalim prebivalstvom navdušeno pozdravljali navzočega vladarja. Na nagovor župana Luegerja je odgovoril cesar, da se še ni nikdar tako rad odzval kakemu povabilu, kakor vabilu k slavnosti otrok dunajskih. Učitelje je cesar opominjal, naj se z vso vnemo oklenejo svojega svetega poklica ter končal svoj govor s presrečno zahvalo vsem pričujočim zastopnikom ljubega Dunaja, učiteljem in staršem. Končno se je zahvalil še otrokom in pohvalil njih napredek. Županu je dejal cesar tudi, da je bilo to nekaj posebno lepega ter da mu je v posebno tolažbo po mnogih britkostih, katere mu grenijo ravno letošnje leto življenja.

Šolski muzej. Slavno okrajno učiteljsko društvo v Voloskem 10 gld. Nekatera društva še sedaj niso poslala določenih prispevkov za šolski muzej. Prošimo gg. predsednike, oziroma blagajnike dotičnih društev, da se odzovejo tej dolžnosti. Sama navdušenost še ne bo dala šolskemu muzeju trdne podlage, če ne bo dovolj gnotne podpore. Poleg navdušenosti in dobre volje je treba za tako podjetje v prvi vrsti denarja in zopet denarja. — Ker nam gre sedaj tesno s prostorom, prosimo gg. tovariše in tovarišice, ki nameravajo poslati kakoršnekoli izdelke, oziroma stvari za šolski muzej, da odpošljejo te stvari šele od 15. do 20. mal. srpana, tedaj bomo imeli na razpolago dovolj prostora v I. mestni deški šoli, ker se tu konča šolsko leto že dne 14. mal. srpana.

Palackega slavnost. Dne 14. m. m. je minilo 100 let, odkar se je porodil v vasi Hodslavicich na Moravskem veliki češki učenjak František Palacky. Njegovih literarno zgodovinskih del je ogromno število. Čehi so mu postavili 14. rožnika letos častni spomenik (kip). — Dne 17., 18., 19., 20. in 21. m. m. so se pa vršile velike slavnosti temu možu na čast v zlati Pragi, kamor so prišli zastopniki vseh slovanskih plemen.

Zabavni listi za slovensko mladino. Ko smo začeli pisati o tem novem književnem podjetju, je nas navdajala prijetna nadeja, da se bo hitro razprodalo teh malo izvodov, kolikor jih je dal natisniti odbor društva za zgradbo učiteljskega konvikta. To bi neslo učiteljskemu konviktu lep dobiček, in za I. zvezkom bi lahko kmalu zagledal II. zvezek beli dan. Saj je naša mladina željna lepega beriva, in lepo berivo je potrebno naši mladini! Ali — joj! Do danes se je razprodalo dvajset izvodov I. zvezka „Zabavnih listov za slovensko mladino!“ Resno apelujemo na vodstva ljudskih šol, na starše in prijatelje slovenske mladine, da se zganejo in pridneje segajo po tej lepi knjižici. Zlasti ob koncu leta je najprimernejši čas, da se oskrbi pridna mladina z dobrim berivom, ki jo naj zabava v počitnicah. Ganimmo se!

Najvišje potrjenje je dobil zakon o uredbi učiteljskih plač na Kranjskem.

Prošnja. Načelnštvo okrajne učiteljske knjižnice za mesto Ljubljano se obrača do vseh šolskih vodstev onih šol, ki izdajajo koncem šolskega leta letna poročila, z uljudno prošnjo, da bi mu blagovolila poslati po dva izvoda letnega poročila. Tudi vodstvo I. mestne petrazredne deške ljudske šole v Ljubljani prosi ista šolska vodstva, da bi mu uposlala vselej po dva izvoda letnega poročila.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za kamniški okraj je poslalo odboru „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ to-le pismo:

Slavnemu odboru „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Po sklepu letošnjega občnega zbora, ki se je vršil dne 21. mal. travna v Dobu, izreka podpisano društvo slavnoistemu najtoplejše zahvalo za trud, s katerim je umelo tako vztrajno in prepričevalno vplivati na mero-dajne kroge, da se je yendar doseglo povišanje plač po personalnem zistenu. Še mnogo takih uspehov!

„Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ pač za-sluzi, da postane v istini, t. j. tudi po svojih statutih de-želno društvo!

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za kamniški okraj.

V Mengšu, dne 12. rožnika 1898.

L. Letnar l. r.,
t. č. predsednik.

Peter Sirc l. r.,
t. č. tajnik.

K železnici gresta učitelja Vinko Škof iz Hrastnika in Ivan Pólak iz Dola pri Hrastniku. Temu je menda krivo preugodno gmotno stanje ljudskih učiteljev?

Einladung zu der am 13. Juli 1898 in Görjach stattfindenden Bezirkslehrerconferenz für den Schulbezirk Radmannsdorf. — Dnevni red: 1. Ob 10. uri slavnostna sv. maša z zahvalno pesmijo v farni cerkvi v proslavo 50letnega vladanja presvetlega cesarja. 2. Ob 11. uri otvori predsednik konferencijo, katera potem voli dva zapisnikarja. 3. Slavnostni govor, govori nadučitelj Jožef Medic. 4. Kako naj učiteljstvo zbuja in goji patrijotični čut v šoli in zunaj šole. Poročevalec učitelj Ljudevit Stiasny. 5. Naznanila c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. 6. Določitev učnih knjig za šolsko leto 1898./99. 7. Poročilo knjižničnega odbora o stanju in vporabi okrajne knjižnice in polaganje računa za šolsko leto 1897./98. 8. Nasveti o nakupovanju novih knjig za knjižnico. Nasvete je do 8. mal. srpana pismeno naznaniti načelniku knjižničnega odbora A. Gerčarju. 9. Volitev knjižničnega odbora za leto 1898./99. 10. Volitev stalnega odbora za leto 1898./99. 11. Samostalni predlogi. Take predloge je do 8. mal. srpana pismeno naznaniti predsedniku konferencije. — Die Conferenzmitglieder wollen einer dem festlichen Charakter dieser Conferenz entsprechenden Kleidung bei derselben erscheinen.

K. k. Bezirksschulrath Radmannsdorf, am 8. Juni 1898.

Der Vorsitzende: Kaltenegger.

Odbor „Slovenskega pevskega društva s sedežem v Ptuj“ je sklenil prirediti letošnjo pevsko slavnost v Celju v nedeljo, dne 14. vel. srpana in določil sledeče skladbe: 1. „Jadransko morje“, moški zbor, Hajdrih. 2. „Pozdrav“, mešan zbor, Foerster. 3. „Križarji na morju“, mešan zbor, Bendl. 4. „Ave Marija“, šestero-glasen mešan zbor s spremljevanjem orkestra, Foerster. 5. „Domovini“, moški zbor, F. S. Vilhar; novost, od društva s častnim darilom nagrajena skladba. 6. „Domovini“, mešan zbor, L. Pahor; novost, od društva s častnim darilom nagrajena skladba. Odbor si je svest, da je storil svojo dolžnost; priskrbel je za koncert dve novi skladbi s svoječasnim razpisom dveh častnih daril, izbral za veliki koncert v vsakem obziru ugoden kraj, in odredil koncert v olajšanje oddaljenim gostom na jako priličen dan. Povoljna izvršitev in končni srečni uspeh 14. vel. srpana pa zavisi od požrtovalnosti in uneme čč. gg. povrjenikov, raznih slovenskih pevskih društev, poedinih pevk in pevcev. Slovensko pevsko društvo s sedežem v Ptuj, osnovano na najširši podlagi, ne razpolaga na svojem sedežu v Ptuj s številnim in

znamenitim pevskim zborom, ker so se razmere od njegove ustanovitve do danes korenito družtu na škodo predrugačile, njegova moč temelji v njegovih pravilih, sloni na njegovi širni organizaciji. Tužne narodne razmere po ponemčenih spodnještajerskih mestih in trgih zahtevajo neogibno in nujno obstanek društva z lahko gibljivim aparatom, ki prireja koncerte zdaj tu, zdaj tam, in če bi takšno še ne bilo, moralo bi se z ozirom na narodne koristi takoj ustanoviti. S tega stališča in z ozirom na sijajne in vidne dosedanje uspehe našega društva prosimo uljudno vse, da vrše svojo narodno dolžnost s krepkim sodelovanjem in podpiranjem društvenega namena. Gospodje poverjenike in iste gospode, katerim smo poslali nabiralne pole, prosimo uljudno, da blagovolé pole z nabiranimi doneski vrniti najdalje do 8. vel. srpana, da nam bode mogoče sestaviti račun. Blagovolite sprejeti za Vaše sodelovanje in izdatno podporo zagotovilo odličnega spoštovanja in domoljubne zahvalnosti.

V Ptuj, meseca vel. travna 1898.

Za odbor: *Dr. Bela Stuhec*, t. č. predsednik.

Zahvala. Trgovec gospod Josip Petrič v Ljubljani je poslal tukajšnji šoli 850 šolskih zvezkov. Za ta veliku dušni dar se v imenu revne šolske mladine prav toplo zahvaljuje

Vodstvo II. mestne deške ljudske šole.

Zahvala. Slavna kmetiška posojilnica ljubljanske okolice je tudi letos velikodušno naklonila in po pošti nakazala za ubožno šolsko mladino in šolski vrt zdatno podporo v znesku 15 gld. Za ta blagi dar izrekata s tem slavni posojilnici v imenu tukajšnje šolske občine preiskreno zahvalo z vsklikom: Bog plačaj!

Krajni šolski svet in šolsko voditeljstvo na Dobrovi, dne 12. rožnika 1898.

Anton Laznik
predsednik kr. šol. sveta.

Matija Rant,
šolski voditelj.

Zahvala. Slavna kmetiška posojilnica na Vrhniki je zopet letos podarila „Narodni šoli“ 10 gld. za tukajšnjo šolo. Za ta dar se podpisani v imenu šolskega vodstva kakor v imenu krajnega šolskega sveta najtopleje zahvaljuje.

Preserje, 12. rožnika 1898.

A. Likozar,
nadučitelj in predsednik kr. šol. sveta.

Zahvala. V proslavo 50 letnice slavne vlade presvetlega vladarja Franca Jožefa I. se ustanovi pri tukajšnji šoli lep šolski vrt. V ta namen sta veleslavni deželni odbor in slavna kranjska hranilnica dovolila podpore in sicer: prvi 100 gld. in druga pa 50 gld. Za obe darili se podpisani najtopleje zahvaljuje. Bog plati!

Preserje, 12. rožnika 1898.

A. Likozar,
nadučitelj in predsednik kr. šol. sveta.

Jubilejni koncert

v proslavo 50 letnice cesarjevega vladanja.

Oglašenci: Ana Krašovic, učiteljica v Velikem Gabru (Dol.); Leopold Punčuh, nadučitelj v Spodnji Idriji; Fr. Punčuh, učitelj na Slapu; Hermina Ravnikar, učiteljica v Stanicah pri Konjicah; Oton Vobič, učitelj v Gornji Polskavi; Fračiška Wruss, učiteljica; Anton Javoršek, nadučitelj in Karel Rožanc, učitelj, vsi trije v Šiški; Mara Praprotnik, učiteljica; Ivan Lobe, nadučitelj, oba na Krki (Dol.); Olga Dev, otr. vrtnarica v Kranju; Eleonora Dev, učiteljica v Trebnem.

Zadnje pevske vaje dne 29. pret. m. se je udeležilo okolo 50 pevk in pevcev. Vsi tisti, ki bodo sodelovali

pri jubilejnim koncertu, naj se prav pridno vadijo doma. Prav bi bilo, da o priliki okrajnih učiteljskih konferenc prepoje učiteljstvo vse pesmi, ki se bodo izvajale pri koncertu. Nujna potreba je, da pridejo pevci v Ljubljano že 30. mal. srpana, da bo mogoče vse pesmi temeljito nastudirati. Pevske vaje bodo vselej ob 9. uri zjutraj in ob 3. uri popoldne v „Narodnem domu“. Slovensko učiteljstvo mora napeti vse sile, da bo dostojno rešilo lepo nalogo v svojo čast in v slavo cesarjevega zlatega jubileja.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 869

o. šol. sv. V krškem okraju se bode začetkom šolskega leta 1898./99. oddale stalno ali začasno sledeče učiteljske službe:

1.) Služba učitelja-voditelja na enorazrednici v Št. Juriju pod Kumom s 450 gld. letne plače, 30 gld. funkcijske doklade in s prostim stanovanjem; stalno ali začasno.

2.) Služba učitelja-voditelja na enorazrednici v Velikem trnu pri Krškem s 450 gld. plače, 30 gld. funkcijske doklade in prostim stanovanjem; stalno ali začasno.

3.) Na štirirazrednici v Št. Jerneju služba učitelja na drugi paraleli s 360 gld. letne plače; začasno.

4.) Tretje učiteljsko mesto na trirazrednici v Škocijanu s 450 gld. plače; stalno.

5.) Drugo učno mesto na dvorazrednici na Trebelnem s 450 gld. plače; stalno.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati predpisanim potem tu-sem do 20. mal. srpana 1898. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 17. rožnika 1898.

Št. 879

o. šol. sv. Na štirirazrednici v Radečah pri Zidanem mostu se razpisuje služba drugega učitelja z letnimi 500 gld. v stalno ali začasno (360 gld.) nameščenje. Dotični učitelj bode tudi najbrž oskrboval pouk na ekskorendni šoli v Podkraju (140 gld.).

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem vlagajo do 20. mal. srpana t. l. tu-sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 20. rožnika 1898.

Št. 497

o. šol. sv. Na štirirazredni šoli v Črnomlju je službo učiteljice s plačo IV. plačilnega razreda zatrdno popolniti.

Prošnje je vlagati do 12. mal. srpana t. l. tu-radno.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 20. rožnika 1898.

Listnica uredništva:

G. M. K. v H. in g. J. T. v D. L.: Poslane stvari za šolski muzej smo prejeli. Bomo že poskrbeli, da se vse zgodi, kakor želite. Pozdrav! — G. J. C. na D.: Založnika za „Zgodovino Ljubljane“ smo že dobili. Le zberite rokopis in ga prinesite v počitnicah s seboj. Zdravi! — Na Dolenjsko: Jubilejska knjiga: „Zlati jubilej“ bo kmalu do tiskana; sestavlja jo je ljudski učitelj. Torej le: Svojim k svojim! — P. i. poročevalce pri okrajnih učiteljskih konferencah prosimo, da nam pošljejo svoja poročila v uporabo v našem listu; gg. zapisnikarjem se pa priporočamo, da nam naznanijo najvažnejše konferenčne sklepe, oziroma nam pošljejo kratka, jedrnata poročila (ne celega zapisnika) o konferencah.

Na zahtevanje se pošilja **brezplačno**

ilustrovani cenik

za navadne in c. kr. izključljivo privilegovane

harmonije in didaktofone.

V obila naročila se priporoča **tvrdka:**

Jos. Lenarčič & Comp.

na Vrhniki pri Ljubljani.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati **odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnogaj v Ljubljani (Barje).** — Vse pošiljatve naj se pošiljajo **franko.** — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 3 gld.